

Josip MERIĆ

SJEĆANJE NA KOPRIVNIČKE BRIJAČE I FRIZERE (I.)

U veljači 1944. godine Koprivnica je bila stjecište svih mogućih vojski, vojski svih mogućih rodova. Zbog nemogućnosti daljnjeg školovanja zbog rata i dogovora moje majke i brata Stjepana počeo sam učiti brijački zanat kod brata koji je vodio radnju Nikole Hermana, a koji je prestao raditi u struci zbog aktiviranja u vojsci. Poslije rata ta radnja je glasila na Stjepana Poljanec. On je bio popularan pod nadimkom „Pinco“ i odličan igrač Slavena. No, budući je i on morao u vojsku, moj brat je i nadalje vodio radnju dok sam ja nastavio naukovanje. U radnju su kasnije na učenje došli Ivan Križević, a poslije i Josip Lončarić. Obojica su kasnije radili kao poštari. Po povratku iz vojske Poljanec je dalje vodio radnju, a kao pomoćnik kod njega je radio Ivica Hegedušić. Kasnije je došao na naukovanje Zvonko Puhalo (koji je kasnije i preuzeo vođenje radnje). Radnja je nosila naziv „Pinco“, a nalazila se u sadašnjoj radnji g. Para, radnji za izradu i prodaju šešira i kapa na Florijanskom trgu.

U kasnijem razdoblju, preko puta radnje „Pinco“ otvorila je brijački salon gđa Jakovljenić Anica, u kući Seifert, što je za to vrijeme bilo prilično iznenađujuće i neobično pa se znalo postavljati pitanje - žena a brijač?

Saloni Šubić i Horvat, nalazili su se na današnjem Trgu mladosti koji je tada služio kao *žitni pijac*. Ivan Šubić naslijedio je salon od oca Ivana st., a u njegovoj radnji bio je zaposlen Đuro Subotičanec i kasnije Vlado Martinčić. Lokaciju salona Ivana Šubića st. „Šubić“ naslijedio je salon „Horvat“, dok je salon „Šubić“ 1936. godine preseljen u

Salon "Šubić", 1930., na Trgu mladosti. Radnja je preseljena 1936., u kuću "Senjan" u kojoj se nalazila knjižara i tiskarnica

Radnice salona "Skoliber" prije drugog svj. rata, prva slijeva je Štefica Novosel, udata Lončarić, Nemčičeva ulica br. 2

Salon "Skoliber", 1942., s lijeva Feliks Kempf, Štefica Novosel, Micika Turk i vl. Ivan Alihodžić

kuću točno nasuprot na Trgu mladosti i taj je salon naslijedio njegov sin, također Ivan. Danas u toj kući djeluje salon Maria Posavca, sina dugogodišnjeg koprivničkog brijača Ivana.

Salon Alihodžić nalazio se u Nemčičevoj ulici u samom centru Koprivnice, danas se tu nalazi štedionica „Kovanica“. Isti salon djelovao je prije kao salon Skoliber kojega je vodila udovica gđa Skoliber. Kasnije je promijenio naziv kada se udovica Skoliber udala za Alihodžića. Imali su kćerkicu koja je, nažalost, stradala pod kotačima kamiona u centru Koprivnice. Alihodžić je kasnije iz Koprivnice odselio u Istru, a salon su preuzela braća Gabaj, no ne za dugo.

Stankulin Slavko imao je radnju za brijanje kod Florijanskog trga, na uglu nasuprot današnje (Greglova kuća?) poljoapoteke. U toj sam radnji godine 1946. u studenome mjesecu polagao pomoćnički ispit koji se sastojao od trodnevnog praktičnog rada te završnim usmenim ispitom 24. studenoga 1946. godine. Bila je to prva poslijeratna komisija kojoj je bio predsjednik Mijo Kanižaj, a obavljala je ispitivanje za sve zanate i naučnike (šegrte) koji su u tom razdoblju završavali zanat. U brijačkoj struci bilo je 5 kandidata. Iz Legrada je bio kandidat Vlado Sabo, iz Drnja izvjesni Horvatić?, iz Novigrada Podravskog Đuro Ljubić, a iz Koprivnice Pandurić Stjepan i ja. Naravno, svi smo

Radnice salona "Katica", 1963., s lijeva Barica Linić, ?Baruškin, Rozika Posavec, Nevenka Šestak, Ivana Jarža sjedi vl. Katica Križević

Radnici salona "Horvat", Trg mladosti, 1959., s lijeva Slavko Horvat (sin), Marija Nikić ud. Paladin, Katica Križević, Rozika Posavec, vl. Josip Horvat, Biserka Horvat (kći), Ivan Kosmač i Dragica Sever

prošli na ispitu, no stjecajem različitih životnih okolnosti uz mene u Koprivnici u struci je ostao još samo Ljubić u Novigradu Podravskom.

Kah Jakob (?) imao je lokal u Volfovoj kući. Kod njega je zanat izučio Ivan Tkalec koji je kasnije i naslijedio radnju dok je g. Kah je preselio na Lenišće u vlastitu kuću.

Na Lenišću je imao radnju i Slavko Ištvan koji je sam i radio i vodio salon.

Salon „Anica“ bio je vlasništvo Franje i Anice Vinković. Jedno vrijeme nalazio se u kući „Vrhoci“, a kasnije se preselio na današnji Zrinski trg. U njemu je uvijek radilo nekoliko muških i ženskih radnika. Jedna od radnica bila je i Julkica Vinković. U salonu su radili: Stjepan Vinković (Julkica i Stjepan, kao što se vidi po prezimenu, bili su nećaci), potom Ivica Sremec i Martin Križević. Gospođa Vinković bila je odlična igračica šaha u Koprivnici. Ivica Sremec učio je zanat kod Stjepana Poljanca, a Martin Križević kod Josipa Cankija. Spominjem i kako je Martin Križević radio do zatvaranja salona „Anica“ na Zrinskom trgu te je otvorio vlastitu brijačku radnju u Vječničkoj ulici. No, nakon nekog vremena zbog spleta raznih okolnosti zatvorio je ovaj salon te je radio u salonu u „Robnoj kući“ odakle je i otišao u mirovinu.

Nakon formiranja komisije za polaganje majstorskih ispita 1958. godine organiziran je tečaj za sve zanate koji je trajao 3 mjeseca, a koji su u to vrijeme kandidati sami plaćali. Tako je g. Josip Horvat, po postojećim propisima, proširio svoju djelatnost i na frizerski salon za žene. Zaposlio je pomoćnice Katicu Križević, Roziku Posavec i kćerku Biserku, koja danas živi u Zadru. U muškom salonu radili su kao pomoćnici kroz cijelo ovo razdoblje: Stjepan Španiček, Đuro Subotičanec, Ivan Bajer, Milan Paladin i Ivan Kosmač. Zatvaranjem salona „Horvat“ nastavio je raditi Zvonko Balaš 1973. godine sa suprugom Ivkom. Ovaj salon nastavila je voditi Marija Posavec sve do preseljenja na novu lokaciju, a danas je to salon „Moulier“ na Lenišću.

Vlastite salone od 1960. godine otvorile su gđa. Katica Križević, zatim Rozika Posa-

Brijačko - frizerski salon "Canki" na Zrinskom trgu u Koprivnici prije drugog svj. rata, prvi s desna vl. Josip Canki

vec, Danica Vrban i Milica Ranogajec. Josipa Šafar vodila je ženski frizerski salon, a bila je specijalistica za željezne ondulacije. Salon se nalazio u zgradi „stare zdravstvene“ na Florijanskom trgu.

Šezdesetih godina otvorio je u zgradi željezničke stanice brijačku radnju g. Branko Slukić Branko – Tirla. Kao koprivnički brijači spominjali su se još i Barabaš i Herceg.

Znameniti salon „Canki“

Po dolasku na posao u Salon „Canki“ u prosincu 1944. godine, zatekao sam zaposlenu jednu pomoćnicu u ženskom salonu, gđicu Šteficu Novosel s nekoliko učenica. Bile su to Katica Malez, kasnije udata Križević, potom Barica Žinić, kasnije udata Solar, Borka Horvat kasnije udata Vrbanić i Ivka Hasil. Moram napomenuti da u to vrijeme uopće nije bilo pomoćnika u muškom salonu jer su gotovo svi bili u partizanima. Po povratku iz partizana jednog od njih, a to je bio Ivica Lončarić, poznati prijeratni frizer za žene, gđica Štefica Novosel se udaje za njega te su se preselili u Zagreb gdje su dugo vremena vodili poznati p popularni frizerski salon. Nju je u salonu „Canki“ zamijenila kao pomoćnica Micika Turk, danas Čižmak. Tek godinu dana po završetku rata počeli su se javljati za posao muški brijači. No napominjem da od tih kandidata nije u prvi mah bilo sposobnijih za postizanje kvalitete usluga za zahtjevnu koprivničku klijentelu. Kada govorim o zahtjevnoj klijenteli dužnost mi je napomenuti da je salon „Canki“ u

Osoblje salona "Canki" prije drugog svj. rata, s lijeva Josip Canki, Ivana Damiš, ?, Borka Horvat, Stjepan Gabaj i Vinko Detoni

Kraljevini Jugoslaviji svrstan u red „*oficine 1. klase*“ što znači da je mogao imati i više cijene!

U Salonu „Canki“ posebno je mjesto imao ormarić s ladicama pod ključem, a u kojima se za mušterije, koje su to željele, nalazio vlastiti pribor za šišanje i brijanje. Po njihovom dolasku u salon taj pribor bi se izvadilo na „toaletiš“ i majstor je mogao početi s radom. Kada sam se zaposlio u salonu mušterija *te klase* bio je gospodin František Vodehnal, veterinar po zanimanju. Dvorio ga je samo g. Canki. Godine 1946. u srpnju došao je raditi g. Stjepan Gabaj, radnik *visoke klase*, tako da je bilo to i moja sreća jer me pripremao za polaganje pomoćničkog ispita, 24. studenoga 1946. godine. Nažalost, radio je samo godinu dana i otišao u Zagreb. U ovoj struci radio je i njegov brat Ivan, koji je bio u Njemačkoj. Po odlasku g. Gabaja ostalo je upražnjeno mjesto na koje je došao moj brat Stjepan 1947. godine. Od tada je počelo razdoblje „Braće Merić“. Došao je od g. Alihodžića, a neposredno iza njega došao je i Martin Dvorski iz Miklinovca no ne zadugo tako da smo dalje nastavili raditi brat i ja uz pomoć učenica. Učenice su bile Mira Tkalec, koja je kasnije imala vlastiti salon u Basaričekovoj ulici, potom Milka Špe-lić, koja se kasnije udala za trgovca Vinka Podolskog i odselila u Pulu, Darinka Kenjalo, porijeklom iz Like i naposljetku Katica Mihalić, koja je zaposlena po dekretu sindikata. Godine 1951. zaposlena je zadnja generacija muških radnika, šegrta - Martin Križević, Josip Horvat iz Koprivničkog Ivanca i Ivan Posavec iz Peteranca (i danas vodi svoju muški salon u „Robnoj kući“ u ulici Hrvatske državnosti).

Mislim da je ovdje jako važno spomenuti tehnologiju rada. Dok je kod muških sve

Salon "Canki", oko 1955., u sredini pomoćnik Josip Merić i mušterija taksist Valent Bartolec, brijač Ivica Sremec

manje-više klasika, izrada ženskih frizura doživjela je velike promjene! Sada se kosa preparira pomoću kemikalija različitih vrsta zavisno od proizvođača. Kada sam počeo raditi u salonu „Canki“ za preparaciju kose koristili su se za tu svrhu napravljeni električni aparati koji su se pod naponom struje kopčali direktno na glavu tzv. *hajc keperi!!!* Kosa je bila nafrkana na metalne viklere ispod kojih su bile drvene pločice s kopčom specijalno napravljene za tu svrhu. Mogućnost rada na taj način bila je u činjenici što je napon struje u tom vremenu bio 110V, a ne 220V kao sada. Koprivnica je u tom razdoblju imala munjaru ili gradsku električnu centralu i plinaru. Podizanjem napona na 220V konstruiran je novi aparat koji se isto tako zagrijavao na struju, a zagrijane „štupaljke“ stavljale su se na glavu u izradi tzv. “hladne trajne“.

Za obavljanje tako složenog posla, osim visoke stručnosti trebalo je i puno savjesti kako ne bi došlo do spaljivanja kose, što se znalo događati. Spominjem i kako smo gđa. Micika Čižmak, moj brat Stjepan i ja rentovnim ugovorom naslijedili salon Canki, između 1960. i 1970. godine. Poslije 1966. godine Micika Čižmak je odustala od partnerskog ugovora tako da su ostala „Braća Merić“. Zajednička radnja je djelovala do 1981. godine, kada je brat iznenada umro, nakon 34 godine zajedničkog rada.

Salon „Canki“ nalazio se u današnjim prostorima Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“, no prostor je kupilo trgovačko poduzeće „Izvor“ za potrebe proširenja željezare, a naš salon preseljen je na današnju lokaciju, Zrinski trg 1a.

Radnici salona "Canki" oko 1950., s lijeva Josip Canki, Micika Turk, Ivka Hasil, Ivana Nemet, Borka Horvat, Stjepan Merić, Martin Križević, Josip Merić i Josip Horvat

Zaključak

Danas na koprivničkom području postoji 71 registrirani salon. Na kraju moram napomenuti da su koprivnički frizeri bili uvijek dobro organizirani bilo kroz samostalni klub ili kao sekcija pri Udruženju obrtnika, kojega je upravo g. Horvat bio dugogodišnji predsjednik. Dakle, u ovom radu u crticama su obrađeni saloni vlasnika koji su u Koprivnici radili u tom razdoblju i čija imena na kraju nabrajam: 1. Ivan Šubić, 2. Josip Horvat, 3. Ivan Alihodžić, muški i ženski salon, 4. Slavko Stankulin, 5. Jakob Kah, 6. Ištvan Vjekoslav, 7. Franjo Vinković, muški i ženski salon, 8. Josip Canki, muški i ženski salon.